

"Stajero" izhaja vsaki
petek, datiran z dnevom
naslednje nedelje.

Naročnina velja za Av-
stro-Ogrsko: za celo
leto 3 krome, za pol in
četrt leta razumno;
za Nemčijo stane za
celo leto 5 kron, za
Ameriko pa 6 kron;
za drugo inozemstvo se
računi naročnino z ozi-
rom na visokost pošt-
nine. Naročnino je pla-
čati naprej. Posamezne
številke se prodajajo po
6 vin.

Uredništvo in uprav-
ništvo se nahajata v
Ptuju, gledališko po-
slopje štev. 3.

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubili!

Kmetički stan, srečen stan!

Dopisi dobrodošli in se
sprejemajo zastoj, ali
rokopise se ne vrača.
Uredniški zaključek je
vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo
ni odgovorno. Cena
oznanil (inseratov) je
za celo stran K 64, za
1/2 strani K 32, za 1/4
strani K 16, za 1/8
strani K 8, za 1/16
strani K 4, za 1/32
strani K 2, za 1/64
strani K 1. — Pri več-
kratnem oznanilu se
cena primerno zniža.

Štev. 12.

V Ptuj v nedeljo dne 22. marca 1908.

IX. letnik.

Nekaj zgodovinskih spominov.

"Vladar je prvi
služabnik države" ...
Jožef II.

V četrtek smo praznovali dan sv. Jožefa.
Spominjali smo se ob tej priliki plodonosnega
življenja velikega ljudskega cesarja, katerega sliko
nosi naš list na čelu ...

Ravno zdaj se bije v mili naši domovini
odločilni boj za kmetaki vpliv. Kakor da bi se
kmetaki stan dramil iz stoletnega spanja, da do-
seže svoje pravice, — kakor da bi se kmetake
četo zopet zbiral pod zastavo "stare pravde",
— tako divja po Avstriji vihar razburjenosti in
nezadovoljnosti ... Danes nimamo nikogar, ki
bi kmetu do pravice pripomogel, — danes je
kmet sam ... Začasa ljudskega cesarja Jožefa II.
pa je stopil sam presviti vladar k plugu in po-
častil s tem kmetko delo. Hotel je s tem ma-
lim in vendar nesmrtnim dejanjem dokazati, da
je kmet temelj vsemu življenju. In Jožef II. ni
bil mož, ki bi samo obljuboval. Z delom je hotel
vstaviti kmetu boljšo bodočnost. Medtem ko je
francoski kralj Ludvik samolastno zaklical "L'état
c'est moi!" ("Država sem jaz!"), — dejal je
ljubeči Jožef II.: "Vladar je prvi služabnik dr-
žave" ... Kot služabnik države, kot delavec
ljudstva je nastopal Jožef II. Vkljub temu, da
so mu posvetni in duhovniški velikaši strastno
nasprotovali, je odpravil tlako ter pripravil
odstranjenje robota, desetaka in drugih do-
klad. Z jekleno svojo voljo je Jožef II. dosegel,
da so se tudi plemenitaži in duhovniki obdačili,
medtem ko so prej le kmetje davke plačevali ...
Že ta dva čina napravita cesarja Jožefa nesmrtn-
nega v spominu ljudstva. Zaradi tvoj činov pa
ga seveda klerikalni duhovniki še danes sovra-
žijo. V srcu naroda pa se blišči spomin na
kmetakega cesarja vedno ednako ...

Desetletja in desetletja so minula. Razumno
mlad se je položil Jožef II. v gomilo svojih
očetov. In malo tistega je ostalo, kar je za kmeto
storil. V teku let se je zopet vdomačilo izsesanje
kmetakega stanu, izkoriščanje ljudstva, — dokler
ni prišlo viharno leto 1848, o katerem je zapel
nemški pesnik Herwegh:

»Wir haben lang genug geliebt,
wir wollen endlich hassen ...
Reisst die Kreuze aus der Erden,
alle sollen Schwerter werden ...«

V znamenju ljudske ustaje je stalo to vi-
haro leto. Zatiranje ministra Metternicha je
priklopelo do vrhuna in nemški študentje ter
nemški meščani so ostali ter priborili s svojo
krvjo avstrijskim narodom svobodo ...

Kmetom je prineslo leto 1848 osebnost
prostost in jih je osvobodilo od vseh zem-
ljiško-gospodarskih bremen. Kmet in
meščan sta korakala skupaj in premagala na-
sprotnike. Ti nasprotniki so bili v prvi vrsti
fevdalni plemenitaži, ki so se krčevito svojih
predprav držali. Duhovništvo pa je stalo takrat
popolnoma na strani plemenitažev in je blago-

slovalo vsako nasilje policijske države, — ljudstvu
pa je pridigovalo post in mu obljubovalo za iz-
sesavanje nebeško krono ... Kmetje pa niso
takrat svoj tilnik pripognili. Labudski škof n. pr.,
ki je bil kmetom nasproten in je imel svoj sedež
v sv. Andreju, je moral bežati pred kmetov ne-
voljo in se je preselil l. 1848 v Maribor ...

Ta teden je bilo 60 let, odkar so pokale
puške in so se valjala ljudska trupla v svoji
krvi ... Velika je bila žrtev, ali lepa je bila
ljudska zmaga!

In danes? Plemenitaži imajo še vedno pred-
pravice, duhovniki se potegujejo še vedno za
politično nadvlado, kmet pa je še vedno —
zadnji ...

Spominjamo se Jožefovih misli, spominjamo
se ljudske krvi l. 1848, — da dobimo nove
moči za nove boje ... Združimo se pod zeleno
zastavo naše ljube grude in ne odnehajmo preje,
dokler ne dosežemo svojih pravic ...

Kmetje, vkup! ...

Politični pregled.

Državni zbor se bode sklical menda sele
po Velikinoči, kjer se vlečejo razprave v prora-
čunskem odseku. V vladnih krogih se govori, da
stopi zbornica 24. ali 26. t. m. skupaj. Ob
koncu marca bode baje tudi nekaj deželnih
zborov sklicanih. Gotovega se še nič ne ve.

Vojaska vprašanja. Vlada hoče državni
zbornici, takoj ko stopi skupaj, več načrtov
postav predložiti. V prvi vrsti se bode zahtevalo
rešitev postavbe glede stanja vojaških novincev.
Deželno brambo se hoče povišati za 5.000 mož,
katere se rabi za nove artiljerijske in planinske
oddelke. Baje se namerava tudi čas orožnih vaj
pri deželnih brambi za 1 teden skrajšati. Na
vsak način se bode razpravljalo o zvišanju ofi-
cerskih in vojaških plač. Upamo, da bode državna
zbornica tudi 2 letno vojaško službo uvedla in
proti trpičenju vojakov odločno nastopila.

Proti uvozu živine iz Srbije, ki je za našo
živilnorojo naravnost usodopolne nevarnosti, so
se izjavile že razne kmetijske korporacije. Na
shodu v Komotavi je dejal kmetaki vodja pl.
Hohenblum: "Kjer se gre za eksistenco kmeta
in njegove družine, tam mora kmet s kmetom
držati; v drugih vprašanjih naj se prepirajo.
Narod beračev nima bodočnosti. Naše kmetijstvo
postaja za konkurenco nezmožno valed zgradb
železnica in kanalov. Politika trgovinskih pogodb
je eminentno oškodovanje kmetijstva in se mo-
ramo proti nje rajostreje boriti. Kmetaki po-
slanci naj bi vložili nujnostni predlog
proti trgovski pogodbi s Srbijo". Tako Hohenblum! Tudi ogrski kmetje so skle-
nili, delovati z vsemi močmi proti odprtju mej
za uvoz srbske živine. Da bi le klerikalci kmeta
zopet ne prodali ...

Kmetje v boju proti izkoriščanju. V severno-
deških deželah se pečajo kmetje v veliki meri
z nasadom sladkorne repe (pesé). Cukreni ba-
roni pa so se tekom let zvezali in potislili ceno
repe globoko. Končno je kmetom počila potr-
pežljivost. Kmetake organizacije so zdaj sklenile,
da letos sploh repe ne sadijo. To bode na vsak

način hudi udarec za plemenitaške odevne, ki
hočejo poljedelske pridelke zastoj, sladkor pa
prodajajo po vedno višji ceni.

Žitna žetev Avstrije l. 1907. Preteklo leto
se je obsegalo skupno 6 1/2 milijonov hektarjev
z žitjem. Pridelalo se je:

Ime:	Nasadni prostor hektarji:	Žetev hektolitri:
pšenica	1,174.056	18,422.294
rž	1,853.029	30,821.567
ječmen	1,164.632	26,163.999
oves	1,935.345	52,244.826
koruza	350.588	5,735.206
skupno	6,477.650	133,387.892

Pridelalo se je torej skupno čez 133 mili-
jonev hektolitrov, kar je približno 82 milijonov
centov.

Kmetijske delavske hiše. Na Ogrskem se
bode v kratkem sprejela postava glede zgradbe
10.000 stanovanjskih hiš za kmetijske delavce.
Zgradile bodo hiše mesta in občine, obresti
gradbenega kapitala pa bode država plačala.
Posamezni delavci bodo plačevali letno 60 do
80 K in bodejo hiše v 25 letih njih lastnina.
Pač pametna misel, da se obdrži posle na
grudi! Ko bi le tudi na Avstrijskem pričeli na
take uvedbe misliti.

Madžaronska „kultura“. „Popraskaj Madža-
rona in videl bodeš divjaka“, — tako bi se
dalo spremeniti znani pregovor. Vse misli madža-
ronske politike se zcalijo v krvavem nasilju,
s katerim se zaalejuje druge na Ogrskem živeče
narodnosti. To dejstvo nam dokazuje iz novega
krvava sodba v Rozsahegy. Stvar je sledeča: V
slovaški vasi Černova bi se imela cerkev blago-
slaviti. Cerkevna oblast pa je hotela to z drugim,
ne z domačim duhovnikom storiti. Temu so se
kmetje uprli. Kakor po navadi so orožniki
seveda streljali in cela vrsta mrličev in težko
ranjenih, med njimi več žensk in otrok, je
ležalo v svoji krvi. Ko bi oblast le hotela, bi
preprečila ta krvavi dogodek. Ali šlo se je ravno
za — Slovake in zato je pokazala madžaronska
oblast puško. Dobro, mislilo bi se, da bode vsaj
s to kmetako krvjo dovolj. Ali ne! Oblast je
dvignila skoraj proti celi vasi obtožbo. Te dni
se je zgodila obsodba. Skupno je bilo 41 oseb (!)
na več let ječe obsojenih. Neka kmetica je do-
bila 3 leta ječe, več kmetov po dve leti ječe
in 3 leta zapora itd. Človeku zastane sapa, ko
čita to sodbo. Najprej se vboje ljudi poneumi,
potem se jih hujska in spravi v vznemirjenost,
končno se jih postreli ali pa vrže v ječo ... In
to v letu 1908! Madžaronska „kultura“ je po-
dobna oni afričanskih rabeljskih poglavarjev
divjih narodov ...

Demonstracije v Budimpešti so se zgodile
ob priliki praznovanja obletnice l. 1848. De-
lavci so viharno za splošno in ednako volilno
pravico demonstrirali. Napadli so lokal Košuto-
vega kluba in pobili vse šipe. Prišlo je do hudih
spopadov s policijo, na katero so delavci tudi
streljali. Čez 50 oseb je zaprtih.

Hrvatski sabor — odgođen. Novi ban se je
presneto zmotil. Mislil je, da bode pri volitvah
zmagal, ali propadel je popolnoma. 14. t. m.
je bil sabor sklican. Prišlo je do viharnih do-

